

Pretahovanie lanom v Poľsku a na Slovensku

Voľby v dvoch stredoeurópskych krajinách otestujú podporu Ukrajine a zmerajú príťažlivosť neliberalizmu

Vražda novinára Jána Kuciaka a jeho snúbenice Marty Kušnírovej v roku 2018 vyvolala zhromaždenia medzi demonštrantmi nahneványmi na hlboko zakorenené problémy s korupciou na Slovensku, na ktoré zabíjanie upozornilo © AFP/Getty Images

Tony Barber SEPTEMBER 23 2023

Dostávajúte bezplatné aktualizácie Slovenska

Každé ráno vám pošleme e-mail *myFT Daily Digest* s najnovšími správami zo Slovenska .

Vložte svoju e-mailovú adresu

Prihlásiť Se

Tento článok je online verziou nášho newslettera Europe Express. [Zaregistrujte sa tu](#), aby ste dostávali newsletter priamo do vašej schránky každý pracovný deň a sobotu ráno

Vitaj späť. Tento týždeň sa stalo celkom šokujúcim, keď Poľsko, jeden z najvernejších európskych spojencov Ukrajiny, vyhlásilo, že hoci dodrží existujúce zmluvy, zastaví [dodávky nových zbraní do Kyjeva](#) . Uvidíme, ako dlho opatrenie potrvá — no tak či onak podčiarkuje dôležitosť parlamentných volieb, ktoré sa na Slovensku budú konať 30. septembra a v Poľsku 15. októbra.

Každá súťaž bude merať silu politického neliberalizmu v strednej Európe. Každá z nich tiež otestuje hĺbku a pevnosť podpory regiónu Ukrajine v jej sebaobrannej vojne proti Rusku. Som na tony.barber@ft.com .

Slovenské a poľské voľby spadajú pre EÚ do chýlostivej chvíle. Na jednej strane sa 27-členný blok snaží udržať jednotný front vojenskej a finančnej podpory pre Ukrajinu. V tejto podpore sa však [objavujú trhliny](#) a existuje hlboké znepokojenie nad tým, čo sa stane, ak republikánska strana vyhrá Biely dom v budúcoročných prezidentských voľbách v USA a zníži záväzok Washingtonu voči Ukrajine.

Na druhej strane EÚ pripravuje pôdu pre [potenciálne ďalekosiahle vnútorné reformy, ktoré](#) by Ukrajine a ďalším krajinám, najmä na Balkáne, otvorili cestu k vstupu do bloku. Volebné víťazstvá populistických alebo konzervatívnych nacionalistických strán na Slovensku a v Poľsku by vyvolali otázky, či takéto reformy nemôžu byť paralyzované spormi medzi existujúcimi členskými štátmi EÚ a či by Ukrajina a spolukandidáti zostali bokom.

Tříňom v oku EÚ

Politický neliberalizmus vo svojom stredoeurópskom prevedení je tříňom v oku EÚ, odkedy maďarský premiér Viktor Orbán v roku 2010 vyhral prvé zo štyroch po sebe nasledujúcich volebných víťazstiev. Strana spravodlivosti (PiS), ktorá bola znovuzvolená v roku 2019.

V strednej Európe však nejde o jednosmernú premávku, ako nám tento mesiac [vo FT pripomenula slovenská politická ekonómka Soňa Muzikárová](#). V Českej republike vyhrali odporcovia populizmu parlamentné voľby v roku 2021 a vlni v januári [prezidentské voľby](#). Slovinská parlamentná súťaž v apríli 2022 priniesla [podobný výsledok](#).

Pozornosť sa teraz obracia na Slovensko a Poľsko – dvojicu krajín, v ktorých musíme dávať pozor na rozdiely, ako aj na podobnosti v politickej kultúre a zahraničnej politike.

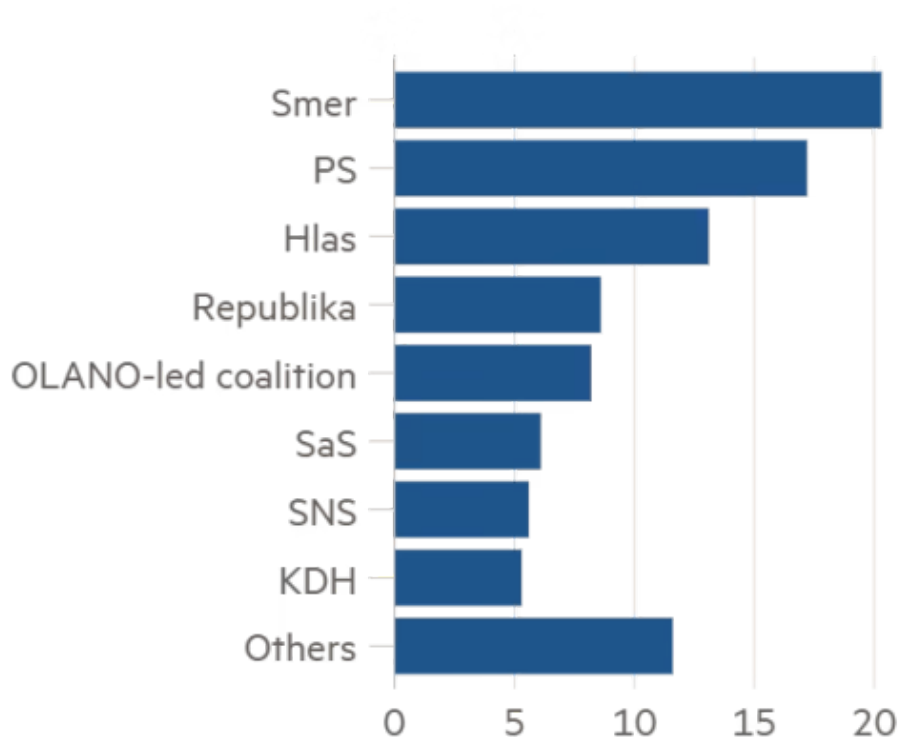
Robert Fico: Slovenský strašiak alebo blázon?

Ústrednou otázkou v slovenských voľbách je, či sa bývalý premiér [Robert Fico](#) vráti k moci, možno tým, že krajinu povedie na neliberálnu cestu Orbánovho štýlu; a či budúca vláda, bez ohľadu na jej politické sklony, bude pokračovať v súčasnej slovenskej politike pevnej podpory Ukrajine.

Práve teraz [prieskumy verejnej mienky](#) uprednostňujú Ficovu zdanlivo stredoľavú stranu Smer pred všetkými jej súpermi, no ďaleko zaostávajú za podporou potrebnou na zostavenie vlády samostatne.

Slovakia's Smer is in the lead

Percentage of vote in opinion poll,
September 21 2023

Survey conducted September 15 - 19. Sample: 1,026

Source: Ipsos for Pravda

© FT

Rád by som upriamil vašu pozornosť na dve prvotriedne analýzy slovenskej politickej scény. Jeden je od [Tima Haughtona a Petra Alderman](#) z britskej University of Birmingham a druhý od [Aleny Kudzko](#) pre think-tank Carnegie Europe.

Haughton a Alderman píšú, že Slovensko je prekliate „straníckym systémom, ktorého jedinou stabilnou charakteristikou je jeho nestabilita“. Od pádu československého komunizmu v roku 1989 a vzniku samostatného štátu Slovenska v roku 1993 sa politické strany so znepokojujúcou frekvenciou vytvárali, získavali moc, strácali moc, premenovali sa a zanikali.

Smer bol [porazený v posledných parlamentných voľbách na Slovensku](#) v roku 2020, čím zasadil úder Ficovi. Zdá sa, že tento výsledok potvrdzuje rozčarovanie z neliberalizmu, ktoré sa prejavilo rok predtým po [víťazstve v prezidentských voľbách Zuzany Čaputevej](#), prozápadnej bojovníčky proti korupcii.

Haughton a Alderman vysvetľujú:

Ficov Smer stratil moc vo voľbách v roku 2020 čiastočne v dôsledku rozšíreného odporu voči vražde novinára a jeho snúbenice.

Tieto tragické udalosti a následné vyšetrovanie pomohli odhaliť nejasné prepojenia medzi politikmi, podnikateľmi a organizovaným zločinom a viedli k najväčším demonštráciám od pádu komunistického režimu.

Teraz sa Fico a Smer odrazili, k čomu im dopomohli ťažké ekonomické podmienky po totálnej invázii Ruska na Ukrajinu a chaotický štýl vládnutia, ktorý praktizovali koalície, ktoré riadia Slovensko od roku 2020.

Nízka podpora verejnosti pre Ukrajinu

Kudzko vo svojom článku poznamenáva, že Smer a rôzne nacionalistické skupiny [vlažne podporujú Ukrajinu](#), obviňujú Západ z vyprovokovania Ruska a žiada ukončenie vojny s cieľom stabilizovať slovenskú ekonomiku.

Tieto názory sa do značnej miery zhodujú s [verejnou mienkou na Slovensku](#), ktoré je spolu s Bulharskom jednou z najrusofilnejších spoločností EÚ.

Kudzko však hovorí dômyselne:

Fico neprejavil rovnakú úroveň ambícií ako . . . Orbán v snahe prerobiť Európu a globálnu politiku na svoj obraz.

Vzťah Smeru k rešpektovaným diplomatom a bývalým vládnym predstaviteľom, aby potenciálne prevzali zahraničnopolitické portfólio, ak strana vyhrá voľby, naznačuje, že konštruktívna cesta vpred v zahraničnej politike nemusí byť pritiahnutá.

Nezabúdajte ani na to, že Slovensko – na rozdiel od Poľska – je súčasťou 20-člennej eurozóny. To samo o sebe zabezpečuje určitú zdržanlivosť v politike slovenskej vlády.

Celkovo sa zdá byť pravdepodobné, že koalícia pod vedením Smeru by nemusela urobiť rozhodujúci rozchod so západnou politikou voči Ukrajine. Slovensko by sa však mohlo dostať do kolízie s Bruselom, ak by sa pokúsilo prerobiť súdnictvo, médiá a inštitúcie občianskej spoločnosti tak, ako to urobil Orbán v Maďarsku a PiS v Poľsku.

Trenice Poľska s Ukrajinou

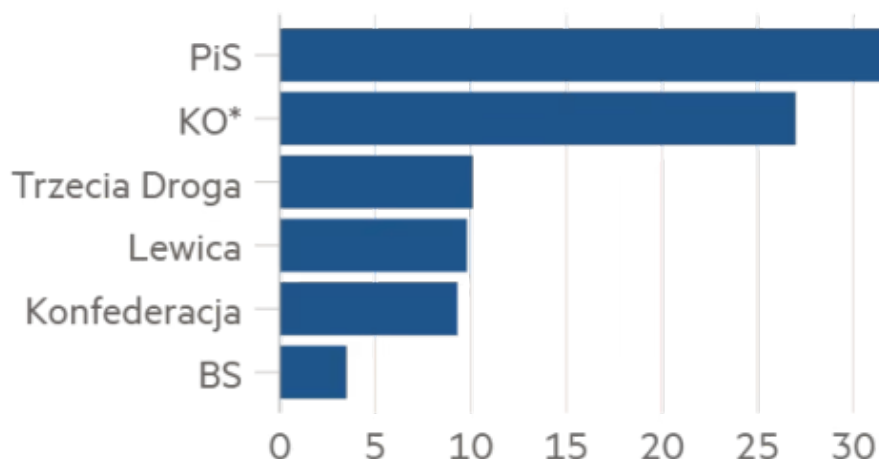
Len málo krajín bolo tak odhodlaných ako Poľsko podporovať odpor Ukrajiny voči ruskej agresii. Preto bolo tento týždeň zarážajúce počuť, že [poľský prezident Andrzej Duda](#) opísal Ukrajinu ostrými slovami ako „ako topiaceho sa človeka, ktorý sa drží čohokoľvek, čo je k dispozícii“.

Rozhodnutie Poľska zastaviť dodávky zbraní nasledovalo po predchádzajúcom kroku rozšíriť jednostranné obmedzenia dovozu ukrajinských potravín, čím prekonalo rozhodnutie EÚ zrušiť obmedzenia. Slovensko sa v tomto akte poľnohospodárskeho protekcionizmu nakrátko pripojilo k Poľsku.

Vysvetlenie postupu Poľska nemusíme hľadať ďaleko. Vo voľbách na budúci mesiac bude PiS musieť získať jasnú parlamentnú väčšinu a potrebuje každý hlas, ktorý môže získať vo vidieckych a malomestských oblastiach, ktoré sú základom jej podpory.

Polling suggests PiS will remain largest single party but may struggle to secure parliamentary majority

Percentage of vote, September 21 2023

*The Civic Coalition (KO) includes PO, which is led by Donald Tusk, .Modern, led by Adam Szałapka and smaller parties. Survey conducted September 18 - 19. Sample: 1,000
Source: United Surveys for RMF FM and Dziennik Gazeta Prawna

© FT

Súčasný nárast poľsko-ukrajinského napätia má však hlbšie historické korene. Tie sa sústreďujú na [Stepana Banderu](#) , ukrajinského ultranacionalistu, ktorého stúpenci masakrovali Židov a Poliakov v druhej svetovej vojne.

The memory wars fought over this dark period in Polish-Ukrainian relations are lucidly laid out in [this commentary](#) by Alex Perez-Reyes for the Washington-based Kennan Institute. Suffice to say that Poland is deeply frustrated that parts of the Ukrainian political elite and society accord [heroic status](#) to Bandera.

Kingmaker on the far right

As far as next month's election is concerned, my impression is that it won't seriously derail Polish support for Ukraine, for that backing is cross-party and rests on solid public perceptions of Russia as Poland's long-term adversary.

However, the atmosphere in which the election is being fought is [truly unpleasant — it's probably the dirtiest contest](#) since the return to democracy after 1989. (For the most reliable, up-to-date survey of modern Polish politics, see Jarosław Kuisz's new book, [The New Politics of Poland](#).)

The opposition is making the most of a corruption scandal concerning the [illegal sale of visas](#) at Polish consulates abroad. For its part, PiS has called a referendum on migration policies to coincide with the parliamentary contest — a blatant attempt to blur issues and drive up the pro-government vote.

As Aleks Szczerbiak points out, this referendum may backfire by [boosting turnout for the far-right Confederation party](#), which could end up holding the balance of power in the next legislature.

Szczerbiak is among those who think that the opposition, led by centre-right former premier Donald Tusk, [will find it hard](#) to chart a course to victory.

If that is correct, and PiS stays in power, we can expect more friction with Brussels over the rule of law, EU treaty reform and other areas where conservative Polish nationalists have little in common with the western European political mainstream.

Jarosław Kaczyński, Polish deputy prime minister and leader of the Law and Justice (PiS) ruling party, which during the past three years has lost some support © Maciej Kulczyński/EPA-EFE/Shutterstock

More on this topic

What's at stake in the Polish election? — An [analysis](#) by Jacek Lepiarz for Germany's Deutsche Welle broadcaster

Tony's picks of the week

- Canada's claims that Indian government agents were involved in the [assassination of a Sikh activist](#) on Canadian soil has drawn global attention to the cause of Sikh separatists who want an independent state in northern India, the FT's John Reed reports from New Delhi
- A summit last month of the Brics countries — Brazil, China, India, Russia and South Africa — made clear that [a common currency is an illusion](#) for now, Herbert Poenisch, senior fellow at Zhejiang University and former senior economist at the Bank for International Settlements, writes for the Omfif research group

Recommended newsletters for you

Britain after Brexit — Keep up to date with the latest developments as the UK economy adjusts to life outside the EU. Sign up [here](#)

Working it — Discover the big ideas shaping today's workplaces with a weekly newsletter from work & careers editor Isabel Berwick. Sign up [here](#)